

Notitie

Aan: Wijkkerkenraad Kruiskerk Amstelveen

Van: Commissie herinrichting

CC: Wijk kerkrentmeesters

Datum: 22 december 2013

Betreft: Voorstellen herinrichting

Geachte Kerkenraad,

Met deze notitie biedt de Commissie herinrichting u zijn eerste adviezen en bevindingen aan. De commissie heeft in de afgelopen periode drie onderwerpen behandeld. Hieronder worden deze ieder afzonderlijk toegelicht en van advies voorzien.

1. Toegang kerk

Situatie/problematiek

De toegang van de kerk is een markant element van het exterieur van de kerk en draagt in belangrijke mate bij aan het monumentale karakter. Toch zijn er enkele praktische problemen geconstateerd ten aanzien van de toegang:

- a) het monumentale karakter van deuren geeft de toegang een gesloten en weinig toegankelijk karakter
- b) de fysieke toegankelijkheid is met name voor ouderen met een rollator hinderlijk vanwege de zware deuren; onderzocht is ook de helling en de drempel: deze geven geen hinder
- c) het portaal is tochtgevoelig

Dilemma voor de commissie was dat de punten a) en b) veroorzaakt worden door dichte deuren en dat punt c) veroorzaakt wordt door openstaande deuren. Tegelijkertijd staat voor de commissie vast dat de bestaande deuren, vanwege het monumentale karakter van de kerk, gehandhaafd dienen te blijven. Dat betekent dat deze deuren open moeten kunnen zijn wanneer de toegang gebruikt wordt. Voor en na de kerkdienst is dit het meest intensief. Door de week is dit veel minder.

Mogelijke oplossingen

De commissie heeft een aantal oplossingen de revue laten passeren:

- I. een glazen voorportaal aan de buitenzijde van de kerk
- II. elektrische schuifdeuren achter de deuren (verschillende varianten)
- III. luchtgordijn
- IV. bel en elektrische opener of naderingsschakelaar

Een voorportaal betekent naar oordeel van de commissie een buitensporig ingrijpende en kostbare aantasting van de kerk, dat bovendien niet op korte termijn te realiseren zal zijn vanwege de te doorlopen procedures.

Schuifdeuren nemen veel ruimte in beslag in het portaal, waarbij deze gedurende het ingaan en uitgaan van de kerk toch grotendeels open zullen blijven: kerkgangers lopen voortdurend in of uit, respectievelijk houden zich op in de hal en het koudeprobleem blijft bestaan.

Een luchtgordijn kost naar verhouding veel energie, maar houdt kou buiten terwijl de toegang open is.

Een bel is bij een dichte deur een middel om in incidentele gevallen hulp in te roepen door bezoekers die de deur zelf niet kunnen bedienen.

Een drukknop voor het langzaam openen van de deur of een naderingsschakelaar zou de meest effectieve oplossing zijn.

Advies

De commissie is van oordeel dat een combinatie van III. en IV. de juiste oplossing is. Voor en na de kerk zijn de deuren geopend en is het luchtgordijn ingeschakeld. Gedurende de rest van de week is de bel het ondersteunende middel of kan indien gewenst de drukknop of naderingsschakelaar worden aangezet. Hierdoor hoeft het luchtgordijn maximaal een uur per week ingeschakeld te zijn, zodat de energiekosten mee zullen vallen. De bel is reeds geplaatst.

Gevraagd besluit, vervolg

De commissie verzoekt de wijkkerkenraad in te stemmen met de keuze voor een luchtgordijn met het aanbrengen van een knop of naderingsschakelaar..

De commissie adviseert de wijkkerkenraad de kerkrentmeesters opdracht te geven dit alternatief te realiseren. De kerkrentmeesters zullen in overleg met de commissie offertes opvragen en het technisch en economisch beste alternatief te laten uitvoeren, alsmede in overleg met het college de wijze van financiering bepalen.

2. Zaalruimtes

Situatie/problematiek

Zeker vergeleken met de Bankraskerk beschikt de Kruiskerk over minimale zaalfaciliteiten voor activiteiten buiten de wekelijkse kerkdienst. Alleen de grote Pauluszaal en de wat kleinere Bankraszaal zijn praktisch en multifunctioneel inzetbaar. Waarbij aangetekend dat de Pauluszaal ook weer een beperking kent, doordat het tevens een doorgangsruiimte is naar de pantry, magazijn en kosterskamer. De predikantenkamer is eigenlijk een (één) werkplek voor het predikantenteam en wordt gebruikt voor kleine vergaderingen.

Daarmee is het probleem echter niet geconcretiseerd, laat staan gekwantificeerd. En het blijkt ook lastig te zijn. We onderscheiden de volgende situaties:

- a) gebruik kerkelijke doeleinden
- b) gebruik niet-kerkelijke doeleinden

c) zondags' gebruik

Ten aanzien van situatie a) doen zich nauwelijks problemen voor. De verschillende bijeenkomsten van de gemeente kunnen worden bediend. Er zijn een aantal structurele gebruikers met wie goede afspraken zijn over tijdstippen en ruimtes. Incidenteel gebruik blijkt in de praktijk ook een geen probleem, mits verzoeken tijdig worden gedaan en er van de kant van de vrager enige flexibiliteit wordt betracht. Bij de laatste verbouwing is voor vesperdiensten of kleine begrafenissen aan de Pauluszaal gedacht. Het betreffende materiaal, ondermeer de stoelen zijn gekocht, doch aan de uitvoering van dit voornemen is verder geen aandacht geschonken.

Ten aanzien van b) is er nauwelijks sprake van een probleem: er is een enkele structurele huurder. Incidentele huur komt nauwelijks voor. Hoewel er bij tijd en wijle interesse is van potentiële huurders blijft de vraag zeer beperkt, zeker wanneer men zich realiseert dat er gewoon huur betaald moet worden.

De zondagse situatie (c) levert het grootste knelpunt: met kinderdienst en tienerdienst zijn de beide zalen bezet. Met name de tienerdienst ondervindt hinder van de kerkdienst, het doorgangskarakter van de Pauluszaal en het feit dat zij voor het einde van de dienst weer weg moeten zijn. Het betrekken van de predikantenkamer zou een oplossing kunnen bieden, gezien de kleine groep tieners, maar deze wordt ook al gebruikt voor de basiscatechese en moet eveneens na de dienst weer beschikbaar zijn.

Dit knelpunt heeft bij de commissie de vraag opgeroepen of er voor de groep tieners behoefte bestaat aan een ruimte voor activiteiten ook buiten kerktijd (de aloude 'club' gedachte). De commissie heeft dit nog niet nader onderzocht.

Mogelijke oplossingen

De commissie heeft uitputtend gesproken over de problematiek en mogelijke oplossingen. De commissie is van oordeel dat het doordeweekse gebruik geen investeringen rechtvaardigt: het kerkelijk gebruik is voorzien, zeker als het oorspronkelijke plan voor het gebruik van de Pauluszaal daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Voor het niet-kerkelijk gebruik is er geen economische basis om te investeren in zalen: de huurpenningen zijn gering en Amstelveen kent geen tekort aan publieke (wijkcentra) of commerciële zaalruimte. Het behoort niet tot de taak van de kerk om daar een (door de kerk gesubsidieerde) variant aan toe te voegen. Het enige echte knelpunt dat is de tienerdienst.

De veelgenoemde varianten van het afscheiden van de ontmoetingsruimte achter in de kerk of op het balkon zijn op grond hiervan naar oordeel van de commissie dan ook zinloos: deze zijn op zondag onbruikbaar en doordeweeks ongebruikt, tenzij ze (vrijwel) om niet beschikbaar zouden worden gesteld.

Wanneer de tiengroep in beschouwing wordt genomen is het zeer wel denkbaar dat er een speciale ruimte gecreëerd zou kunnen worden die ook gelegenheid biedt voor doordeweekse activiteiten. Mogelijkheden hiervoor zijn kelder of toren, maar dit kan zeer ingrijpend zijn en er moet een goede rechtvaardiging zijn om dit te doen.

Bij al deze varianten moet rekening gehouden worden met eisen van (brand-)veiligheid, reden waarom bijvoorbeeld het gebruik van het balkon al minder eenvoudig is dan het lijkt.

Advies

De commissie adviseert nu géén plan te ontwikkelen voor zaalruimte. De commissie adviseert wel om in overleg te treden met de eigen tieners, hun begeleiders en de PJR om te bezien of er een grond is om een speciale ruimte voor tieners te ontwikkelen. Naar oordeel van de commissie moet er dan wel een duidelijke visie en behoeftestelling zijn alvorens een plan gemaakt kan worden. In

een dergelijk plan dient naar oordeel van de commissie ook gekeken worden naar de “bovenwijkse” behoefte en ook (bestaande) bovenwijkse voorzieningen (zoals 't Open Hof).

Gevraagd besluit, vervolg

De commissie verzoekt de wijkkerkenraad voorsnog af te zien van het creëren van zaalruimte voor algemene doeleinden, maar wel een onderzoek te laten instellen naar een speciale ruimte voor tieners. Een dergelijk onderzoek zou als een concrete vervolgpdracht aan de commissie kunnen worden opgedragen.

3. Kerkzaal

Situatie/problematiek

De kerkzaal in de huidige vorm kent een vaste inrichting. De afgelopen jaren zijn beperkte aanpassingen gedaan, die sinds het verkrijgen van de status van Rijksmonument nog slechts beperkt zijn tot zaken als een demontabel podium. Naar aanleiding van het samengaan van Bankraskerk en Kruiskerk is al eens gekeken naar de behoefte aan een andere inrichting van de kerkzaal. Toen is geconstateerd dat het proces van samengaan en het vinden van nieuwe vormen van kerk zijn en erediens eerst gestalte zou moeten krijgen, alvorens drastisch in te gaan grijpen in de inrichting.

De commissie constateert dat op dat vlak er de afgelopen jaren weinig ontwikkeling of verandering te bespeuren is geweest in het gebruik van de kerkzaal. Hoewel er zeker variëteit in erediens is, lijken deze tot dusver goed te passen in de huidige opzet van de kerkzaal.

De commissie heeft zoals bekend een inventarisatie gedaan in de gemeente. De uitkomst van die inventarisatie is zeer divers. Op hoofdlijnen komt het er op neer dat er een groep is die graag naar stoelen wil en er een andere groep is die dat beslist niet ziet zitten. Onder de stoelgangers worden overigens verschillende argumenten gebruikt: een groot deel wil meer zitcomfort, anderen willen van het ouderwetse beeld van banken af en een deel wil een halve kringopstelling. De meeste reacties van de stoelgangers kenmerken zich doordat er niet echt ingegaan wordt op het kerk zijn of de liturgische vorm. Vanuit de bankzitters wordt daar juist wel op ingegaan: de bank geeft geborgenheid en gemeenschapszin: het is een collectief zitmiddel, daar waar de stoel juist uitdrukking geeft aan de individualisering...

Het is al met al voor de commissie niet duidelijk geworden welke visie ten grondslag zou kunnen liggen aan een eventuele herinrichting van de kerkzaal en welke behoeften van de kerk als gemeenschap dan ingevuld zouden moeten worden. Voor de commissie is het van wezenlijk belang dat een dergelijk visie er wel is. Anders bestaat het risico van veranderen om het veranderen: in een betrekkelijk pluriforme gemeente als de Kruiskerk is er altijd wel een groep te vinden die eens iets anders wil dan wat er is.

Een specifiek onderwerp dat door diverse respondenten benoemd wordt is de bruikbaarheid van het liturgisch centrum, onder meer voor de muzikale ondersteuning van de erediens. De ruimte is beperkt en niet flexibel. Doopvont en avondmaalstafel zijn vaste elementen. De beide nooduitgangen perken de ruimte verder in. Voor vleugel en cantorij is nu een minimale oplossing gevonden door het demontabele podium. Voor de commissie is dit probleem reëel en concreet genoeg om opgepakt te worden.

Mogelijke oplossingen

Gezien het gebrek aan consistentie in de reacties is het voor de commissie moeilijk om een algemene oplossingsrichting te bepalen. Buiten het rigoures vervangen van de banken door stoelen lijken er weinig alternatieven. Maar zoals gezegd ziet de commissie op dit moment weinig reden om een dergelijk avontuur aan te gaan. Er zijn oplossingen denkbaar om de bruikbaarheid van het liturgisch centrum te vergroten. Te denken valt aan het verwijderen van kerkbanken en de nu tijdelijke uitbouw te verbreden, tot mogelijk de volle breedte van de kerkzaal. Daar kleven echter ook nadelen aan: wanneer er geen gebruik gemaakt wordt van de ruimte die dan ontstaat, komt de predikant er nogal verloren bij te staan. Het element van afstand en leegte dat ook bij de kerkbanken wordt genoemd wordt dan alleen maar versterkt. Samengevat: de commissie komt hier op dit moment niet echt uit.

Advies

De commissie adviseert een experimentele fase in te lassen waarin verschillende vormen van kerk zijn en eredienst worden beproefd. Zo'n fase moet ondersteund worden met tijdelijke en omkeerbare (bouwkundige) faciliteiten. Een korte opsomming:

- I. kathedr in middenpad plaatsen > afstand lector/voorganger tot gemeente verkleinen
- II. podium cantorij plaatsen in centrum; kathedr op podium > idem
- III. achterste 5 rijen banken afsluiten > lege bankenprobleem te lijf gaan; meer intimiteit
- IV. demontabele banken (of stoelen) terugplaatsen in centrum > lege midden vullen
- V. voorste 3 rijen banken tijdelijk verwijderen en vervangen door (schuin geplaatste) stoelen

Gevraagd besluit, vervolg

De commissie verzoekt de kerkenraad in te stemmen met het advies om voor een bepaalde periode een experimentele fase te starten en het predikantenteam, respectievelijk de liturgiecommissie te verzoeken "out of the box" andere vormen van eredienst te bedenken en uit te proberen en hiervoor een budget toe te kennen van EUR 2.500,=.

De commissie kan in dat geval als ondersteunende werkgroep functioneren, die in nauwe samenspraak met de koster het predikantenteam, respectievelijk de liturgiecommissie faciliteert door tijdelijke interieuraanpassingen te realiseren.

De ervaring die opgedaan wordt in de experimentele fase, waar bij uiteraard de mening van de kerkgangsters dient te worden betrokken, kan te zijner tijd de basis zijn voor een meer concrete vervolgopdracht voor de commissie.

Hoogachtend,

De Commissie herinrichting.